

Yeni İntifada ve Filistin Sorununun Kısa Tarihi

2000. with K. Fakher El-Din, *Yeni İntifada ve Filistin Sorununun Kısa Tarihi*, Birikim, Vol. 140., pp. 20-35.

KORAY ÇALIŞKAN - MUNİR FAHREDDİN

Filistin’de yaşanan son olaylar Oslo’da başlayan “barış” sürecinin sonu değil sonucuydu. Bir çok siyasi gözlemci, dirilen İntifada’yı, barış olasılığına vurulmuş bir darbe olarak gördü. Hatta daha da ileri gidilip, Filistinlilerin bu süreci adeta baltaladığı ve onunla da kalmayıp, çocukları askerlerin önüne sürüp ölmelerine neden olduğunu ve Ertuğrul Özkök’ün tabirini kullanırsak¹, bunun “uluslararası davranış normlarına” uymadığı yazıldı ve yazılıyor. Yüzlerce Filistinlinin öldürülmesinin sorumluluğu neredeyse Filistinlilere yıkılacak.

Aslında bu analizlere yanlış ya da yanlış demek eklemlendikleri söylemin gücünü ve Filistin sorunundaki rolünü göz ardı etmeye yol açabilir. Zira tüm bu isabetsiz gözlemler sorunun başlangıcından beri Filistin’in sömürgeleştirilme tarihinin parçasıdır ve aslında tam da bu yüzden gayet de “isabetli” gözlemlerdir. Neye isabet ettiklerini ve Filistin’de son iki aydır devam eden ayaklanmayı anlayabilmemiz için Filistin tarihine kısaca geri dönmek gerekiyor.

1) HERZL’DEN NAKBAH’A: SÖMÜRGEÇİ İKTİDAR VE İSRAİL

Siyasi Siyonizmin babası olarak kabul edilen Theodor Herzl 1896’da bir Yahudi devletinin gerekliliği tezini ortaya attığında kendisine çok fazla yandaş bulamamıştı. Hatta 1516’dan beri Osmanlı’ya tabi olan Filistin’deki küçük Yahudi azınlık bile bu fikre karşı çıkmış ve bunun Filistin’deki Yahudilerin hayatını ve diğer halklarla kurdukları ilişkileri kötü yönde etkileyeceğini savunmuşlardı.

Bir yıl sonra, İsviçre’de toplanan Birinci Siyonist Kongresi’nde Yahudi devleti kurma amacını gerçekleştirmek için bazı kararlar alınmıştı. Özellikle, Filistin’in tanrı tarafından Yahudilere bahşedilmiş olduğu ve bu yüzden Filistin’e Yahudi göçünü özendirmek gerektiği; bunu başarmak için de mali destek sağlayacak örgütlenmeye ve diğer ülkelerin desteğine ihtiyaç olduğu sonucuna varılmıştı. Avusturyalı bir Yahudi olan Herzl önce Almanya’ya Osmanlı süzerenliğinde ve Almanya garantörlüğü altında bir Yahudi devleti önermiş fakat daha sonra bunun mümkün olamayacağını öngörüp İngiltere ile temas kurmuştu. İlk önerisi Kıbrıs ve Sina’nın Yahudilerce kolonize edilmesi ve bir taraftan Yahudilerin “vatanlarına” kavuşurken, İngilizlerin de sömürgelerine daha kolay sahip çıkması yönündeydi. İngiltere’nin ise başka bir önerisi vardı. O sıralarda, hem Rusya’dan bir çok Yahudi göçü alan hem de Afrika’daki sömürgelerine gönderecek insan sıkıntısı çeken İngiltere, Herzl’e Uganda’yı önerdi. 1903’de 6. Siyonist Kongresi’de Uganda önerisi, bir çok delegenin karşı çıkmasına rağmen, kabul edildi. “Tanrı’nın tercihi Filistin” Herzl’in tercihi Uganda’nın gerisinde kalmıştı. Ancak Doğu Afrika’daki kolonist yerleşimciler buna siddetle karşı çıktılar ve İngiltere önerisini geri çekmek zorunda kaldı.

1904’te Herzl’in ölümünden sonra, Filistin dışındaki tüm olasılıklar hareket içerisindeki önemlerini yitirdiler. Ancak, Herzl’in ana siyasi taktiği, yani emperyalist bir merkezin güdümünde ve onun çıkarlarının hizmetinde bir Yahudi devleti kurma fikri ve bunun olası yerel direnişleri bertaraf edebilmek için tek yol olduğu sonucu Siyonist hareketin hiç çekincesiz kabul

¹ 26 Ekim 2000, Hürriyet.

edilen en önemli ideolojik temeli oldu.² Sömürgeci iktidarı ve emperyalizmi en kısa yoldan gözden ırak tutan ideolojik makyaj ise gelişme, ilerleme ve aydınlanmaydı. Filistin’de bir Yahudi devleti, Herzl’e göre, “barbarlığın karşına dikilen uygarlığın bir ileri karakolu” olacaktı.³

Daha sonraları, İsviçre’deki 200 delegeli 1. Kongre’de “Yahudi devletini yarattım” diyen Herzl’in siyonist hareketini başka sorunlar bekliyordu. Yahudilerin çok büyük bir kısmı harekete uzak duruyor ve Filistin’i bir vatan olarak görmüyordu. 1880-1929 yılları arasında 4 milyon civarında Yahudi Rusya, Avusturya-Macaristan, Polonya ve Romanya’dan göçetti ve bunların yalnızca 120 bini, siyonist örgütlerin mali ve moral desteğini de alarak, Filistin’e gitti. 3 milyondan fazla Yahudi Amerika ve Kanada’ya yerleştiler. 1914’te tüm Amerika ve Kanada’daki Siyonist örgütlere üye olan Yahudilerin sayısı, yalnızca New York’un Manhattan semtinden Sosyalist Partiye katılan Yahudilerin sayısı kadardı.⁴ Dahası Filistin’e giden Yahudiler geri dönüyorlardı ve 1927’de Filistin’e göçeden Yahudilerin sayısıyla, Filistin’den ayrılanların sayısı aşağı yukarı aynıydı.⁵

İngiltere için Filistin büyük bir önem taşıyordu. İngiltere’nin Birinci Dünya Savaşı sonrasında, Süveyş Kanalı’nı ve Hindistan’a giden yolları kontrol altında tutması ve aynı zamanda Wilson Prensipleriyle çelişmeden (yani savaş sonrası toprak kazanımında bulunmadan) oradaki askeri yığınağını koruyabilmesi gerekiyordu. Filistinde adı İsrail olan devletin kurulmasını mümkün kılan ortamı hazırlayan, bu emperyalist sömürgeci iktidar hesabıydı.

Bu hesap 1917 Belfour Deklarasyonu’yla ilk meyvesini verdi. Zamanın İngiltere dışişleri sekreteri⁶ Anthur J. Belfour’un Siyonizme ve yerel halka bakışı, deklarasyonun içeriğine dair bir çok ipucu veriyordu: “Doğru ya da yanlış, iyi ya da kötü olsun, Siyonizmin kökleri yıllanmış geleneklere, bugünün ihtiyaçlarına ve geleceğe dair ümitlere dayanır; ki bunlar şu anda antik topraklarda yaşayan 700.000 Arab’ın heves ve önyargılarından daha derin bir öneme sahiptir.”⁷

Belfour’un adını taşıyan deklarasyonda İngiltere, Filistin’de Yahudiler için bir “milli yuva” kurulduğunu ve bunun yerli halkların varlığını tehdit etmeyeceğini açıkladı. Ancak bir çok Yahudi bu Siyonist/emperyalist politikaya bir son verilmesini istiyor ve sonucunun Hristiyan ve Müslüman halkların Filistin’den sürülmeleri anlamına geleceğini savunuyordu.⁸

Bu arada, hem Filistin’e göçen Yahudilere destek olmak, hem de mümkün oldukça Filistin’den toprak satın almak için kurulan Milli Yahudi Fonu özellikle Amerikalı Siyonistlerin desteğiyle geliyordu.⁹ 1858 Osmanlı arazi nizamnamesi ertesinde toprak alım satımının serbest kalmasından sonra çiftçilerin kuşaklar boyuca kullandıkları toprağın bir kısmına el koyan ve şehre göçen ağalar, Fon’un cazip önerilerine olumlu yanıt vermeye başlamışlardı. Uzun yıllar içerisinde evrilen ve aile ya da köy bazında kollektif kullanım ve rotasyon ilkesiyle işleyen *muşaa* toprak rejimi, gelişme ve modernleşme retoriği altında ilga ediliyor ve yerini sistematize edilmiş ve özel mülkiyete dayanan toprak sistemine bırakıyordu. İlginç olan, toprak alım-satımına engel olarak görülen ve bu nedenle “geri” ve günün şartlarına aykırı olarak kabul edilen *muşaa* ilga edildikten sonra toprağı eline geçiren Milli Yahudi Fonu, araziye Yahudilerin kollektif malı

² Hatta bu fikir öylesine ironik haller almıştı ki Herzl, insanın kanını donduracak karar ileri gidip, “Güçlü, ahlaki, çok iyi idare edilen ve iyi organize olmuş bir Almanya’nın garantörlüğü altında yaşamak Yahudilerin milli karakterine çok hayırlı etkileri olur” diye yazmıştı. İbrahim Abu-Lughod. Editör. 1971. The Transformation of Palestine. Evanston: North Western University Press, s.35.

³ Maxime Rodinson. 1973. Isreal and the Arabs. Harmonswoth: Penguin Books, s.14.

⁴ Arthur Liebman. 1929. Jews and the Left. New York: John Willey and Sons, s.163.

⁵ Phil Marshall. 1989. Intifada. London: Bookmarks, s.37.

⁶ Dışişleri bakanına eşdeğer bir makam.

⁷ Sömürgeci iktidarın Siyonizme ve Filistinlilere yaklaşımının böylesine açık bir şekilde ifade edildiği bu sözlere dikkatimizi çektiği için Hakan Şenol Ensari’ye teşekkür ediyoruz. Walter Lehn. 1988. The Jewish National Fund. London: Kegan Paul International, s.46.

⁸ Bkz. Abu-Lughod, s.74-76.

⁹ Bkz. Lehn.

olarak görüyor ve hem başka birine satılmasının önüne geçiyor hem de Yahudi olmayanlara kiralanmasını engelleliyordu.

1922’de formalize edilen ve Milletler Ligi’nde kabul edilen Filistin’deki İngiliz mandası, bu süreci hızlandırmıştı. 1920’de taslağı Paris’teki Siyonistler tarafından hazırlanan metinde, Filistin, Yahudilerin tarihsel vatanı olarak gösteriliyordu. Daha sonra İngiltere’nin de kabul edeceği bu duruş, o anda ideolojik olarak henüz pişmediği için asıl metne alınmamıştı. Ve hatta zamanın İngiltere Dışişleri sekreteri (dışişleri bakanının bürokratik dengi) Lord Curzon, görüşme zabıt ceridesine şu notu düşmüştü: “Yahudilerin 1200 yıl önce ortadan kalkmış bir bağlantıya istinaden Filistin’e dair hak iddia etmelerini kişisel olarak kabul etmiyorum.”¹⁰

Filistinliler manda sistemine karşı çıkıyorlar, demokratik ve parlamenter bir rejim istiyorlardı. Ancak ne İngiltere ne de Siyonistler buna yanaşıyorlardı. Zira Filistin’in sömürgeleştirilmesine karşı duran Filistin halkı, ki nüfusun %90’ını oluşturuyorlardı, olası demokratik bir idare altında, Siyonistlerin teşeronluğuna soyundukları sömürgeciliğe karşı çıkacaklardı. Filistinlilerin mandayı reddetmelerinin bir diğer nedeni de İngiltere’nin Belfour Deklarasyonunu manda metnine koymasındaydı. Böylece Yahudi devleti amacını örtük olarak barındıran “milli Yahudi yuvası” olgusunu kabul etmiş olacaktı. Siyonistler elbette mandayı destekliyor ve Filistin’in olası bağımsızlığını engellemek için ellerinden geleni yapıyorlardı ta ki sömürgeleştirme Filistin’de bir Yahudi çoğunluğa ulaşılmasını sağlayana kadar.

1929’da Zürih’te toplanan 29. Siyonist Kongresi, Belfour’da “milli yuva” denilerek stratejik olarak muğlak bırakılmış kavramın “Yahudi devleti” demek olduğunu ve Yahudi çoğunluğun Filistin’in sömürgeleştirilerek elde edileceğini tanıdı. Filistinli liderler ise Kongreyi yakından takip ediyorlar, siyasi ve askeri olarak sömürgecilik karşıtı hareketler örgütüyorlardı. Hemen kongre ertesinde Kudüs’te gerçekleştirilen anti-Arap gösteriler sonucunda çıkan ve bütün Filistin’e yayılan ayaklanma sonunda 133 Yahudi Araplar tarafından, 116 Arap da çoğunluğu İngiliz polisi tarafından olmak üzere öldürüldü. 25 Arap ve 1 Yahudi’ye manda yönetimi tarafından ölüm cezası verildi.¹¹ Sömürgeleştirmenin sürmesi, yeni Yahudi yerleşimcilerin artan sayılarla Filistin’e yerleşmeleri, Siyonist örgütlerin fahiş fiyatlarla özellikle Beyrut ve Şam’da yaşayan ağaların topraklarını alması ve İngiliz mandasının bunu mümkün kılan ortamı yaratması ve desteklemesi Filistinlilerin direncini arttırdı. İngiliz raporları dahi Araplara bile yeterli olamayacak kadar toprak kaldığını ve yeni Yahudi yerleşimcilerin Filistin’de barınamayacağı belirtiliyordu.¹² Hem Araplar, hem Siyonistler hem de İngiltere gayet iyi biliyordu ki başından beri her Yahudi yerleşimci yerinden edilen bir Filistinli demektir, ve hala öyle.

Kısa bir süre sonra Hitler Almanya’da başa geçti. Yahudi soykırımı başladığında Siyonistler bu korkunç trajediyi Filistin’deki sömürgeleştirmenin nedeni olarak göstermeye başladılar.¹³ Fakat, Filistin’e gelen Yahudilerin ancak %12’si Almanyadandı ve bu oran Hitler’in başa geçmesinden önce de aynıydı.¹⁴

1936’da Yahudi göçmenlerin sayısı İngilizlerin koyduğu kotayı dahi aşınca Filistinliler silahlı ayaklanma başlattılar. Başlangıcında çok kısa bir süre için ana hedef Yahudilerse de daha sonra ayaklanma İngilizlere yöneldi. Üç yıl boyunca kontrol altına alınmaya çalışılan ayaklanma, İngilizlerin vahşet dozunu arttırmalarıyla ancak 20.000 askerle bastırılabilirdi. Yahudiler manda yönetiminin de göz yummasıyla 10,000 kişilik silahlı Haganah’ı kurdular.

¹⁰ Ritchie Owendale. 1998. The Longman Companion to the Middle East since 1914. London: Longman, s.36.

¹¹ Baylis Thomas. 1999. How Israil Was Won: A Concise History of Arab-Israeli Conflict. Lanham: Lexington Books, s.23. Sydney N. Fisher ve William Ochsenswald. 1997. The Middle East: A History Volume 2. New York: McGraw-Hill, s.462.

¹² Owendale, s.36.

¹³ Christopher Skyes. 1965. Crossroads to Israel. Celevaland: World Publishing, s.137.

¹⁴ Thomas, s.24. Ve hatta İngiltere kendi ülkesini Nazi Almanyasından kaçanlara kapatmış ve yalnızca 3000 göçmene giriş izni vermişti.

Arapların sömürgecilik karşıtı barışçıl girişimleri, Irak, Suriye, Lübnan ve Mısır'da belli ölçüde yerel halka ya da onları temsile soyunan liderlere siyasi olarak güç kazandırdıysa da, Filistin'de manda yönetimi ve Siyonistler böyle bir oluşuma engel oldular. 1935'de Arapların Filistin'de kurulmasını istedikleri, Yahudileri de kapsayacak, ve Miller Ligi aktine paralel bir demokratik idare kurma taleplerine Yahudiler karşı çıktılar.¹⁵

1939'da daha sonra nicelerini göreceğimiz barış görüşmeleri başladı. İngiltere, ayaklanmaların artacağından ve anti-Arap tavrının bağımsızlık yolunda ilerleyen Arap ülkeleri tarafından da aleyhinde kullanılacağından çekinerek Yahudi yerleşimcilerin sayısının azaltılmasını ve 1949'da bağımsız bir Filistin devletinin kurulmasını Yahudi ve Arap temsilcilere önerdi. Yahudiler Londra'daki toplantıyı terk ettiler. Filistinliler ise Siyonist kolonizasyonu durdurmaya İngiltere'nin gönüllü olmadığını ileri sürerek öneriyi reddettiler.¹⁶

1940'larda İngiltere'nin çıkarları emperyal bağlamın dinamiklerinden değil, sömürgecilik sonrası Orta Doğu'nun siyasi haritasının gerektirdiklerinden beslenmeye başlamıştı. Özellikle Almanya'ya karşı süren savaş sırasında petrolün stratejik önemi, Araplara karşı daha önceki kadar net bir politika izlemeyi mümkün kılmıyordu. Yahudilerin formal bir ordu kurma istekleri bu bağlamda reddedildi. Ancak zaten Yahudi gerillaları Irgun ve Haganah altında örgütlenmişler ve Araplara karşı düzenli saldırılara çoktan başlamışlardı. Aynı zamanda İngiltere Yahudi yerleşimcilerin sayısını sınırlamak istiyor ve Siyonistlere baskı yapıyordu. İngiltere, 1939 sonunda, o zaman kendi sömürgesi olan Marişus adasına illegal olarak Yahudi sığınmacı taşıyan bir geminin Filistin'e girmesini engellemişti. Haganah, geminin Filistin'de kalmasını sağlamak için motorlarını bombalamış ve yanlışlıkla geminin batmasına ve 252 Yahudinin ölmesine neden olmuştu.¹⁷

İngiltere'nin tüm askeri gücünün onda birini Filistin'de kullanıyor olması bile, kendi ordusunda eğittiği Yahudiler'in İngiltere'ye yönelik saldırılarıyla baş etmesini mümkün kılmıyordu. Siyonistlerin bombalı saldırıları 1946 sonunda 300'ü sivil olmak üzere 373 kişinin hayatına mal olmuş, İngiliz rafinerilerini işlemez hale getirmiş, ve Filistin'in idaresini İngiltere için olanaksız kılmıştı. Aynı zamanda, İngiltere'nin Arapların gücünü kırmış olması, Hacı Emin El-Hüseyni gibi milliyetçi Filistinli liderleri sürgüne göndermiş olması ve üç yıl süren Arap Ayaklanması'nın Filistinlilerin iktisadi ve politik olarak zayıflamalarına neden olması güçlü bir Arap direncinin örgütlenmesini engelliyordu. Haganah'ın, örneğin, tüm Filistin'li direnişçilerin üç katı gerillası vardı ve Filistinlilerle kıyaslanmayacak kadar iyi eğitilmiş ve teçhizatlıydılar.

İngiltere girdiği çıkmazı, Amerika'nın da yardımıyla son bir diplomatik hamle ile çözmeye çalıştıysa da başarılı olamadı. Amerika'daki 1946 seçimleri ertesinde, ki Yahudilerin oyu kilit rol oynuyordu, Truman İngiltere'ye hiç bir gönderme yapmadan Filistin'in ikiye ayrılmasını ve biri Arap diğeri Yahudi olmak üzere iki devletin kurulmasını desteklediğini söyledi.¹⁸ Bunun üzerine İngiltere 1947'de konuyu Birleşmiş Milletlere havale etti ve bir yıl sonra Filistin'den çekileceğini açıkladı.

Birleşmiş Milletler'in aynı yıl önerdiği Filistin'i Taksim Planı (1947) iki yıllık bir geçiş dönemini takiben iki bağımsız devlet kurulmasını ve Kudüs'ün uluslararası bir şehir olmasını öngörüyordu. İlegal göçmenlerle birlikte Yahudi nüfus toplam nüfusun %31'i olduğu halde tüm Filistin'in %56'sının Yahudi devletine ayrılması ve bu ayrılan bölgede dahi Arap nüfusun, etnik temizliğe rağmen, tüm nüfusun yarısını oluşturması, zaten bu planın Araplar tarafından baştan reddedilmesi anlamına geliyordu. Dahası, Yahudilere ayrılan toprağın %90'ı ve içindeki narenciye ağaçlarının %87,5'i resmen Araplara aitti. Böylesine bir bölüşüm, Filistinlilerin iktisadi gelişimini mümkün kılacak son olasılığı da ortadan kaldırıyor ve kendilerine öngörülen devletin

¹⁵ Sydney N. Fisher ve William Ochsenwald, s.463.

¹⁶ a.g.e. s.464.

¹⁷ Thomas, s.35.

¹⁸ Arap petrolü daha sert önerilerin ortaya atılmasını engelliyordu.

Yahudi devletine ve dışarıya bağımlılığını esas alıyordu.¹⁹ Siyonist liderler B.M. kararını formal olarak kabul ettiler ve ortaya çıkacak boşluğu değerlendirmenin planlarını yapmaya başladılar.

Planın açıklanmasının ertesinde Yahudiler ve Filistinliler arasında ciddi bir askeri/iktisadi güç farkı vardı ve iki ayrı devlet olasılığını hayata geçirecek bir B.M gücü oluşturmak mümkün değildi. Yani, aslında yaptırımsız uygulanması hiçbir şekilde mümkün olmayan bu plan, İngilizler'in Filistin'de yaratacağı boşluğu, güçlü tarafın doldurması anlamına geliyordu ve bunun Siyonistler olacağı çok açıktı. Planın hemen ertesinde tüm Filistin'e yayılan Siyonist terörü, psikolojik savaşı ve katliamları, 750,000 Filistinlinin vatanlarından bir daha geri dönememesine kaçmalarına/sürülmelerine ve dünyanın en büyük mülteci nüfusunun ortaya çıkmasına neden oldu.²⁰ Filistin köylerine yapılan düzenli saldırılarla köylüler yerlerinden sökülüyor, direnenler katlediliyorlardı. Suriye ve Mısır'dan gelen Arap gönüllülerin ve Filistinlilerin askeri gücü bu sömürgeci genişlemeyi engelleyecek durumda değildi.²¹ Menahim Begin ve İzhak Şamir komutasındaki İrgun ve İsrail'in Özgürlüğü komandoları, Filistin tarihinin en iyi bilinen katliamlarını bu dönemde gerçekleştirdiler. Çocuklarla beraber 254 kişinin katledildiği, bir bölüm köylünün de bir kamyonu doldurularak Kudüs'e getirilip zafer yürüyüşü sırasında işkence edilip öldürüldüğü *Dir Yasin* Katliamı bunların içinde en sık anımsananı oldu. Dir Yasin köylüleri silahsız oldukları ve Yahudi komşularıyla saldırmazlık anlaşması imzaladıkları halde katledilmişlerdi.²²

B.M. kararının açıklanmasından 6 ay sonra ve İngiltere'nin Filistin'i terkettiği gün olan 15 Mayıs 1948'de, David Ben-Gurion, Theodor Herzl'in resminin altında poz vererek, Herzl'in "barbarlığa" karşı "uygarlığın" ileri karakolu diye adlandırdığı İsrail devletinin kurulduğunu ilan etti. Savaş 1949'da sona erdiğinde uygar Siyonistler Kudüs'ü ikiye bölmüş ve Ürdün'le paylaşmış, Filistin'in %77'sini işgal etmişlerdi. Bu, Filistin'in verimli tarım arazilerinin %95'ine takabül ediyordu. 340 köy ve 14 şehir yıkılmış, tüm Filistin nüfusunun %70'i vatanlarından sürülmüştü.²³ Filistin toplumunu mahveden bu yıl Arapların toplumsal belleğine *Nakbah* (felaket) adıyla yerleşti.²⁴ Böylece, dünya sömürgecilik sonrası döneme adım atarken, bir koloni etnik temizliğin ardından ulus devletlik mertebesine çıkıyordu. İsrail, Cezayir'de yenilgiye uğrayacak sömürgeciliğin Filistin'deki başarısıydı.

2) NAKBAH'TAN İNTİFADA'YA

Nakbah'ı takibeden bir buçuk yıl içerisinde yerlerinden edilen Filistin halkının yerine 648.000 Yahudi yerleştirildi. Ülkelerinden sürülen Filistinlilerin bir bölümü sınırın hemen diğer tarafında yaşıyor ve hatta bir iki yıl önce sürdükleri tarlalarını görebiliyorlardı. Bir kısmı geri dönmeye çalıştılar. Ancak İsrail, sınırları "serbest atış alanları" olarak tanımlamış, "sınır ihlallerine" karşı

¹⁹ Amerika'nın 2. Dünya Savaşı sonrası sahip olduğu iktisadi ve siyasi güce dayanarak B.M.'de yürüttüğü baskı politikası çoğunluğun bu taksim planına karşı çıkmasını engelledi. Aynı zamanda, Sovyetler Birliği de Orta Doğu'da, çok hatalı olarak da olsa, kendine yer açmayı Siyonist devleti desteklemekte bulmuş ve etkisi altındaki ülkelere taksim planı lehinde oy kullanmaları için baskı yapmıştı.

²⁰ Su anda yalnızca B.M. tarafından kaydı tutulabilmiş çeşitli ülkelere dağılmış 3.200.000 Filistinli mülteci var. 1948'de çıkan 194 numaralı B.M kararı bütün mültecilerin vatanlarına dönebilmesini öngörüyor. Bu karar o zamandan beri defalarca Amerika ve İsrail dışında tüm üyelerin oy birliğiyle tekrar onandı. Ayrıca 3236 numaralı karar özellikle Filistinlilerin vatanlarına dönmelerini öngörüyor. İsrail B.M.'ye alırken 194 numaralı karara uyacağını söylemişti ve üyeliğini böyle sağlamıştı. Ancak hala 194'ü reddetmekte, Filistin halkının kaçışının Arap saldırıları yüzünden gerçekleştiğini savunmaktadır.

²¹ Yerel halkla beraber yürüttükleri süikastler ve saldırılar siyasi hiçbir geleceği olmayan reaksiyoner eylemlerdi.

²² Mark Tessler. 1994. A History of the Israeli-Palestinian Conflict. Bloomington: Indiana University Press, s.291-292.

²³ Thomas, s.89.

²⁴ İşgal edilen yerlerin %80'i Filistinlilerin özel mülkiyetinde bulunuyordu.

binlerce mayın döşemişti. Yalnızca 1948-1956 arasında 2700–5000 civarında Filistinli memleketine dönmeye çalışırken sınırda can verdi.²⁵ İsrail saldırıları Filistinlilerin ellerinde kalan %23'lük toprak parçasında da devam etti. 1953'te Mısır'ın idare ettiği 7,5 kilometre enindeki Gazze Şeridi'ne sızan Ariel Sharon kumandasındaki İsrail birliği farkedilince önüne geleni vurmaya başladı ve 20 Filistinlinin ölmesine, 60'ının yaralanmasına ve büyük bir paniğe yol açtı. Bir yıl sonra Han Yunus'ta 275, Refah'ta 111 Filistinli öldürüldü. Bu arada Araplar yer yer İsrail'e sızıyor ve içinde sivillerin de bulunduğu hedeflere saldırılar düzenliyorlardı. İsrail de karşılığında kitlesel olarak Filistinlileri öldürüyor ve mesela Filistin/İsrail dışındaki sivillere dahi yöneliyordu. Yine böyle olayların birinde Ariel Şaron'un başında olduğu bir grup gerilla Ürdün'e girip Kibya köyünde 45 evi bombalayıp, çoğunluğu kadınlar ve çocuklar olmak üzere 69 sivili, öldürmüştü.²⁶ İsrail, olayların planlı olduğunu reddetmiş ve Yahudi yerleşimcilerin sınırdan kendilerini öldürmek için sızanlara karşı koyduklarını söylemişti. Bu beyanatın yalan olduğu ortaya çıkınca B.M. İsrail'i kınamıştı. Bu, İsrail için o kadar büyük bir siyasi skandal ki, Amerika bile 75 milyon dolarlık yardımı, kısa bir süre için, askıya almıştı.

İsrail uluslararası alandaki sarsılmış pozisyonunu güçlendirmek için kendine yeni bir yol çizmiş ve Mısır'a ajanlarını göndererek Arap karşıtı kamuoyu yaratabilmek için Kahire ve İskenderiye'deki İngiliz ve Amerikan konsolosluklarını, kültür ateşeliklerini, sinamaları ve kamu binalarını bombalamıştı. Ancak Mısır, ajanların ikisini yakalamış ve ölümle cezalandırmıştı. İsrail, Mısır'ı anti-semitizm ve Nazi sempatanlığıyla suçlamış ve Gazze'deki az sayıdaki Mısır birliklerine saldırmış, 39 askeri öldürüp 32'sini yaralamıştı.²⁷ Ancak skandal ortaya çıkınca B.M tarafından yaptırımlara maruz kalmıştı.²⁸ Tam bu dönemde Mısır'ın İsrail karşıtı *fedayileri* eğitmeye başlaması ve Nasır öndeliğinde güçlenmesi, Mısır'ın işgal edilmesi ya da Sina'nın ele geçmesi planlarını gündeme getirdi.

Soğuk Savaş'ın başlaması ve Orta Doğu siyasetindeki etkisi Filistin sorununda da önemli bir rol oynamaya başlamıştı. Amerika'nın Aswan Barajı'ndan finansal desteğini çekmesi ve Sovyetler Birliği'nin oluşan boşluğu doldurması, Çekoslovakya kanalıyla Mısır'a askeri teçhizat akışını başlatması, Nasır'ın anti-empyralist ve sömürgecilik karşıtı duruşu ve yeni kurulan Çin Halk Cumhuriyeti'ni tanıması, kendisinin Amerikan Dışişleri bakanlığı tarafından "olağanüstü tehlikeli bir fanatik" olarak gösterilmeye başlanmasıyla sonuçlanmıştı.²⁹ Zaten Amerika ve Batı'nın çıkarlarına aykırı her harekete karşı geliştirilen ideolojik savaşın en önemli stratejilerinden biri, lideri (Castro, Humeyni, Nasır, Saddam vs.) ya da hareketi irrasyonel, tehlikeli ve fanatik olarak göstermek olmuştu; ve hala öyle devam ediyor.

1956'da Nasır Süveyş Kanalı'nı İngiliz ve Fransız hisselerinin karşılığını vererek kamulaştırdı. Zaten İsrail'e yoğun askeri destek sağlamakta olan İngiltere ve Fransa, Mısır karşıtı politikalarını keskinleştirip Amerika'nın tehlikeli fanatik dediği Nasır'a "Nil'in Hitleri" adını taktı ve askeri bir operasyonla "özel mülklerini" koruyacaklarını belirttiler. Fransa'nın Süveyş Kanalı gelirlerini korumak istemesi dışında, bir de sömürgesi Cezayir'deki bağımsızlık hareketini Nasır'ın desteklemesi, Mısır karşıtı tutumunu sağlamlaştırıyordu.

Bu arada Amerika, Nasır'ın kısıtlı toprak dağıtımına ve sosyalistvari politikalarına karşı çıkmıyor ve yükselen anti-kapitalist dalganın korporatist politikalarla karşılaşabileceğinin ve Üçüncü Dünya'da kısmi bir gelir dağılımının halk ayaklanmalarını engelleyeceğinin hesaplarını yapıyor ve dış siyasetinde bunu mihenk taşı olarak görüyordu.³⁰ Hem bu nedenle hem de İngiltere

²⁵ Benny Morris. 1993. Israel's Border Wars. Oxford: Oxford University Press, s.137.

²⁶ Thomas, s.110.

²⁷ a.g.e. s.108.

²⁸ Aynı yıllarda buraya alamayacağımız kadar çok İsrail saldırganlığı gerçekleşmiş ve İsrail defalarca B.M.'de kınanmıştı.

²⁹ O zamanki Amerikan Dışişleri Bakanı (ya da Amerikan siyasetindeki adıyla Secretary of State) Dulles'e ait bu sözler daha sonraları bir çok kere tekrarlanacaktı. Bkz. Thomas, s.118.

³⁰ Bu siyasetin en ilginç örneklerinden biri General Foods ve Nestle gibi iki ekonomik devin paylaştığı uluslararası kahve işleme pazarındaki girdi maliyetlerinin Amerika'nın önyak olduğu Uluslararası Kahve

ve Fransa'nın Orta Doğu'daki etkilerini sınırlamak için Mısır'a karşı askeri bir müdahaleye karşı çıkıyordu, ancak başarılı olamadı.

İsrail 1956'da Mısır'a Sina'dan girdi. İngiltere ve Fransa Mısır'ın askeri uçak filosunun %95'ini bombalayarak yok ettiler. Nasır, Kahire ve İskenderiye'yi korumak için Sina'daki kara birliklerini geri çekmek zorunda kaldı. Gazze Şeridi, Kanal ve Sina tamamen işgal edildi. Bu sırada Sovyet tankları Budapeşte'de Macar Devrimini bastırmakla meşguldü ve Mısır lehine bir askeri müdahale çok zordu. B.M.'nin, ABD'nin ve Sovyetler Birliğinin baskısı sonucu İsrail yavaş da olsa geri çekildi. Nasır kaybettiği savaştan zaferle çıktı.

Ancak İsrail'in saldırganlığı devam etti ve 1967'de 6 Gün Savaşı sırasında Süveyş Kanalı'na kadar olan Mısır topraklarını ve Suriye'ye ait Golan Tepeleri'ni, Mısır idaresindeki Gazze Şeridi'ni, Kudüs ve Batı Şeria'yı işgal etti. B.M. 242 numaralı kararıyla İsrail'i protesto edip işgal ettiği topraklardan çıkmasını talep etti. Filistinliler bu kararı, kendilerine dair hiçbir gönderme olmadığı, ulus devleti tek özne olarak gördüğü ve Gazze Şeridi ile Batı Şeria'yı doğrudan kastetmediği için protesto ettiler.

1967 yenilgisinden sonra Filistinlilerin mücadelesi önemli bir yeniden yapılanma sürecine girdi. 1964'te Filistinlilerin vatanlarına dönüş ve kendi kaderlerini belirleme hakkını savunmak için kurulan Filistin Kurtuluş Örgütü ilk zamanlarında Nasır güdümünde ve Filistin sorununu Arap birliği sorununun bir parçası olarak gören ve 1950-60'ların Arap milliyetçisi hareketlerine dayanan bir örgüttü. 1967 sonrasında Yaser Arafat'ın liderliğindeki Fetih ve FKÖ içerisindeki diğer sol siyasetler Filistin'in bağımsızlık mücadelesinde yeni bir dönem başlattılar ve diğer Arap ülkelerinden olabildiğince bağımsız bir siyaset örgütlemeyi ve Filistin'i siyasi gündemin merkezine almayı hedeflediler. 1969'da Filistin'de Yahudilerin ve Arapların birlikte ve eşit şartlarda yaşayabilecekleri demokratik bir halk cumhuriyeti önermeleri bu yeni stratejinin ilk talebidir. Gerilla mücadelesinin yanında verilen bu siyasi ve diplomatik mücadele ertesinde FKÖ uluslararası alanda kendine daha sağlam bir yer edinmeye başlamıştı. Zira yakın bir gelecekte FKÖ, İsrail ve ABD dışında hemen hemen tüm ülkelerce Filistin halkının temsilcisi olarak tanınacak ve bu diplomatik başarı B.M. tarafından 1974'te formalize edilecekti. Nitekim aynı yıl Arafat, B.M.'nin resmi daveti üzerine Genel Kurul'da yapacağı konuşmada FKÖ'nün aşağıda bahsettiğimiz yeni siyasi önerisini dünya kamuoyuna duyuracaktı.

Böylece Filistin üzerinde tek devlet talebinden geri adım atılacak ve B.M.'nin iki devlet önerisi kabul edilecekti. Bu aslında bir liderin barış yolunda verebileceği en önemli tavizlerden biriydi. Zira Filistinlileri yurtların eden ve Filistin halkının tarlaları, meyve bahçeleri, bağları, şehirleri ve köyleri üzerine kurulmuş bir sömürgeci harekete devlet kurma hakkını tanıyordu. FKÖ'nün dünya siyaseti içerisindeki artan popüleritesi ve bunun beraberinde getirdiği siyasi güç, örgüt içindeki siyasetlerin liderlik için birbirleriyle daha sert mücadele etmelerine yol açıyor ve Filistin Halk Kurtuluş Cephesi ile Filistin Demokrat Kurtuluş Cephesi'nin Fetih'e nazaran daha solda kalan siyasetlerini daha da keskinleştiriyordu.

FKÖ'nün diplomatik atağından sonra uluslararası kamuoyunun baskısını daha güçlü bir şekilde hissetmeye başlayan İsrail siyasi karşı atağa geçti. Bir taraftan özellikle Batı Şeria'daki Yahudi yerleşimlerinin, yani siyaset kuramındaki adıyla, kolonizasyon birimlerinin sayısını arttırdı. Diğer taraftan da Gazze Şeridi ve Batı Şeria'daki Filistinliler için sınırlı özerkliği olan bir sivil idare önerdi. İlk kez 1990'daki barış görüşmelerinde en önemli rollerden birini oynayacak Şimon Perez tarafından ileri sürülen bu çözümün iki stratejik amacı vardı: 1) Filistin dışında

Organizasyonu'nun (ICO) kurulmasıyla iki katına çıkartılmasıydı. Böylece mali olarak desteklenen Üçüncü Dünya hükümetleri paranın bir bölümüyle sosyalist hareketleri bastırıyor kalanını da çiftçilere dağıtıp rejime bağlılıklarını sürdürmeye çalışıyordu. Neo-Liberalizmin yükselişi ve Sovyetler Birliği'nin dağılışı bu politikayı ortadan kaldırdı. Solun faşist diktatörlüklerce ezilmesinden sonra Amerika ICO'yu birarada tutan desteğini çekti ve kurumu dağıttı. Bir yılda kahve fiyatları yarıya indi. Bkz. Robert Bates. 1997. Open Economy Politics: The Political Economy of World Coffee Trade. Princeton: Princeton University Press.

sürgünde bulunan FKÖ ve diğer mültecilerle, kendi vatanlarında mülteci olan Filistinliler arasındaki siyasi bağı ortadan kaldırmak ve işgal edilen topraklardaki yerel çıkarların keskinleştirilmesi yoluyla böl/yönet siyasetinin temelini atmak. 2) İsrail'in tüm Filistin üzerindeki gayri-resmi egemenliğini pekiştiren işgali normalleştirmek.

Zaten İsrail, İşgal Bölgeleri'ni kendi güvenliği ve iktisat sistemine devamlı olarak entegre etmekle tüm Filistin'e dair bir egemenliği kendi hakkı olarak görüyor ve uygulamaya koyuyordu. Knesset'in (İsrail Parlamentosu) işgalden hemen sonra kabul ettiği "Düzen ve İdare Kanunu" hükümeti "İsrail kanunlarını, yönetmeliklerini ve kamu idaresini İsrail'in tüm topraklarında uygulamaya" yetkili kıldı. Aslında bu, "İsrail" vizyonunun genişlemesi ve kolonizasyonun legalize edilmesiydi. Ancak bu kanun çok kritik bir ikilemi beraberinde getiriyordu. Zira hüküm alanını genişletmek, hüküm altındakilerin de hukuki hak alanlarını genişletmek demektir. Uluslararası baskılar ve dünyanın gözünü Filistin'e çevirmesi 1948'deki gibi bir kitlesel soykırımı ve sürgünü mümkün kılmıyordu. Egemenlik ilan edilen işgal alanlarındaki 2 milyon Filistinliye yurttaşlık vermek – ki hukuki egemenlik hakkı başka türlü iddia edilemezdi- sömürgeciliğin başlangıcından beri sürdürülen "demografik denge" politikasına büyük bir darbe vuracaktı. İsrail bu ikilemi işgal alanlarında askeri bir yönetim kurmakla "aştı". Tüm hukuki yetki ve idare orduya transfer edildi. Böylece, eğitimden tarıma, vergiden güvenliğe ve su kullanımından mülk anlaşmazlıklarına kadar Filistinlilerin toplumsal hayatının her alanı askeri emir komuta zinciri içerisinde düzenlendi. Uluslararası arenada 1949 Cenevre Konvansiyonuna karşı hareket etmekle suçlanan İsrail, sömürgeciliğin dayattığı bu çözüme Knesset yoluyla ulaşıldığı için egemenliğini meşru ve hukuki görüyor ve işgal ettiği topraklarda kurduğu cuntaya karşı büyüyen uluslararası muhalefeti hafifletmeye çalışıyordu.³¹

İsrail politikalarına ve askeri idaresine karşı yürütülen sivil direniş 1987'de adı konulan İntifada'dan çok daha önce başlamıştı. Boykotlar, gösteriler ve vergi vermeyi kitlesel olarak reddetme gibi eylemler gündelik hayatın bir parçasıydı. Bu direniş hareketlerinin en önemlilerinden biri 1976 belediye seçimleri sırasında oldu. "Sınırlı-özerklik" politikasının makyajı olan ve 24 kent merkezi ve 200 köyde yapılan bu seçimlerde, FKÖ ile bağlantılı adaylar "Perez İdaresine Hayır!" sloganıyla büyük bir başarı kazandılar. Böylece halk bir taraftan İsrail yönetimine hayır diyor, diğer taraftan da FKÖ'nün Filistin halkının temsilcisi olmadığı tezini öne süren İsrail'e yanıtını vermiş oluyordu.

İki yıl sonra Begin, Perez'in tutmayan planını Mısır'la başlayan Camp David görüşmeleri sırasında bu kez "otonomi" adı altında tekrar öne sürüyordu. 1970 – 1980 arasında İsrail hiç geri adım atmadan bu planı inatla dayatmaya çalıştı.

FKÖ 1970'e kadar Ürdün'de aktifti. Bir taraftan halkın yarısından fazlasının vatanlarından kaçan Filistinliler olması ve diğer taraftan İsrail sınırında FKÖ'nün kısmi de olsa özerk bir hareket örgütleyebiliyor olması Ürdün'ü Filistin bağımsızlık mücadelesinin merkezi haline getirmişti. Ancak FKÖ içerisindeki sol siyasetlerin bu reaksiyoner kraliyet düzenini devrim ve bağımsızlık önünde engel olarak görmeleri ve İsrail'e ve sömürgeciliğe karşı yürütülecek mücadeleye giden yolun Ürdün Kralı Hüseyin'i devirmekten geçtiğine karar vermeleri daha sonra kendilerinin de söyleyeceği gibi önemli bir siyasi taktik hatasıydı. Zira tahtının tehlikeye girdiğini farkedenden ve bir suikast denemesinden kıl payı kurtulan Hüseyin terör eylemlerini arttıran Filistinlilere karşı askeri bir operasyon başlattı ve tüm hareketi 1970-71 iç savaşı ertesinde İsrail'in de yardımcı olmasıyla Ürdün'den sürdürdü.

FKÖ'nün ikinci durağı, güneyindeki mülteci kamplarında 300.000 civarında Filistinli mültecinin yaşadığı Lübnan oldu. Din, mezheb, millet ve sınıf eksenlerinden "bölünmüş" binbir parçalı bir bütün olan Lübnan'ın iç siyasetinde şiddet iyice arttı ve bir süre sonra patlak veren iç savaş Filistin bağımsızlık mücadelesini olduğu kadar bütün Orta Doğu'yu da etkiledi.

³¹ Bkz. Don Peretz. 1990. Intifada: the Palestinian Uprising. London: Westview Press. Yukarıdaki analizlerde Peretz'in bir çok isabetli gözleminde yararlandık ve bu gözlemler bu bölümde öne sürdüğümüz tezlerin ana çerçevesini oluşturdu.

Belleklerdeki yeri “Doğu’nun Paris’i” olan Beyrut, acının, terörün ve iç savaşın merkezine dönüştü.

Nüfusun %3’ten azını oluşturan Maronit Hristiyanların çoğunluğu Müslüman olan halkın – ki Lübnan işçi sınıfını oluşturuyorlardı- üzerinde siyasi bir hegemonyası vardı. İç savaş sırasında İsrail tarafından desteklenen Hristiyan Falanjistler hem FKÖ’ye hem de Falanjist olmayan ve Suriye tarafından desteklenen Hristiyan gruplara karşı savaşıyorlardı. Aynı anda Güney Lübnan’da bizzat İsrail tarafından kurulan Hristiyan Güney Lübnan Ordusu FKÖ’ye karşı savaş veriyordu.

Lübnan deneyimi FKÖ’ye hem devletleşme yolunda hem de askeri olarak çok önemli deneyimler kazandırdı. Zira bir taraftan savaşırken, aynı anda zengin Arap ülkelerinden gelen maddi destekle özellikle Güney Lübnan’ı bir özerk devletmişcesine idare ediyor, mülteci kamplarının, eğitimden sağlığa, elektrik dağıtımından telefona bütün sosyal idaresini kendi başına yürütüyordu.

1977 hareket için dönüm noktası oldu. Nasır’ın ölümünden sonra Mısır’da başa geçen Enver Sedat 1973’te İsrail’e karşı açtığı Yom Kippur savaşından sonra iyice sarsılmış iktisadın ve kaybettiği toprakların baskısıyla İsrail’le barış yolunu seçmişti. Camp David anlaşmaları ertesinde ABD başkanı Carter’ın önerdiği ve daha sonraki tüm ABD başkanlarının ısrarla devam ettireceği barış için dolar şartına dayanan anlaşma, Mısır’ın kaybettiği toprakları geri almasıyla ve İsrail’i tanınmasıyla sonuçlandı. İsrail için bir çok açıdan çok önemli bir anlaşmaydı bu. Zira hem azılı düşmanı Mısır’ı nötralize ediyor hem de tüm enerjisini bir Mısır müdahalesi olasılığı olmadan Lübnan’a yöneltebiliyordu.

İsrail’de 1970’lerin sonuna gelindiğinde Likud hükümeti “sivil idare” (Perez) ya da “otonomi” (Begin) adı altında anılan planın devamı olan “Köy Meclisleri” planını ortaya attı. Stratejik hedefler ise aynıydı: İşgal bölgelerinde ve sığınmacı kamplarında FKÖ karşıtı ya da en azından ondan bağımsız bir lider kadrosu yaratmak, ve böylece hem FKÖ’yü temsil gücünden etmek hem de uluslararası platformda güçsüz düşürmek.

Sömürgeci iktidar mantığının kristalize olduğu bu plan aynı zamanda Filistin halkının kendi kendilerinin yöneticisiymiş gibi gösterilmesi anlamına da geliyordu. Batı’da ve özellikle Amerika’da Arapların “demokrasi istememesinin” göstergesi olarak sık sık anılan bu deneyim de Filistinlilerin kitlesel direnişi sonucunda başarısızlığa uğradı. Direniş sırasında işgal alanlarındaki bir çok lider sınırdışı edildi ya da tutuklandı, sığınmacı kamplarında ve şehirlerde sokağa çıkma yasağı ilan edildi, zaten çok zor şartlarda işler durumda olan üniversiteler kapatıldı. Aynı zamanda bu direnişler ve FKÖ karşıtı siyasi yenilgisi, İsrail’in Lübnan’ı işgal etmesinin ve FKÖ’yü oradan sürdürmesinin de bahanesi oldu.

Zamanın Likud hükümetinin “savunma” bakanı Ariel Şaron, (ki şu anda bu katilin iki ay önce El-Aksa camisine ayak bastıktan sonra Filistin’de çıkan olayları anlamak için gereken tarihsel perspektifi tartışıyoruz) İsrail “içindeki” bu “karışıklığı” FKÖ’nün içeriye sızarak kışkırttığını söyledi. Böylece işgal altındaki topraklarda gelişen sivil direniş dış mihrakların kışkırttığı bir düzensizlik olarak gösteriliyordu. Bu arada başa geçen Likud, İşçi Partisi’den devraldığı kolonizasyon politikasını inanılmaz boyutlara çıkarmış ve işgal alanlarındaki yerleşimci sayısını 20, yerleşim merkezi sayısını 3 kat arttırmıştı. Bu, devlet tarafından planlanan bir genişleme ve sömürgeleştirme hareketiydi. İddiaların tersine “kendilerine ayrılmış küçük toprak parçasına sığmaya çalışan yahudilerin gayri nizami yerleşme çabası” değil, stratejik olarak yerel halkın arasında, Filistinlilerin birbirleriyle ilişkilerini en aza indirmek amacıyla hedeflenmiş bölgelerde planlanan kolonizasyondur. Bu noktada İşçi Partisi ile Likud arasındaki fark aslında sembolik bir farka dönüşüyordu. Zira Likud, İşçi Partisi politikalarını uygulamak için kendine özgü aşırı sağ retorikini kullanıyor, İşçi Partisi de Likud retorikinin özünü farklı gibi görünen politikalarıyla hayata geçiriyordu. Bunun en çarpıcı örneği, Mısır’la barış imzalayanın, Sina’dan çekilme emrini verenin ve Mısır’ı kolonize etmeye çalışan yerleşimcileri Filistin’e geri çekenin aşırı sağcı Likud olmasıydı.

İsrail açısından Mısır'la varılan barış anlaşması, hem yeni bir savaşın yardımcı (yani askeri ve siyasi olarak Mısır'ı nötrale edip Lübnan işgalini gerçekleştirmenin yardımcı), hem de Perez'in "sivil idare" planını hayata geçirmenin bir ön adımıydı.

İsrail destekli Güney Lübnan Ordusu FKÖ'ye karşı etkili olamadığı gibi, başkent Beyrut'la ilgisi olamadığı için FKÖ'nün merkezi ciddi bir sorunla karşılaşmadan bağımsızlık mücadelesini sürdürüyordu. Begin ve savunma bakanı Ariel Şaron'un Lübnan'ı işgal edip FKÖ'yü sürme ve Beyrut'ta İsrail yandaşı bir kukla hükümet kurma planı bu ortamda gelişti.³² Zaten İsrail bu konuda çok deneyimliydi. Kah bağımsız olarak kah ABD'nin taşeronu olarak benzeri bir çok durumla karşılaşmış ve dünyanın en deneyimli organize terör örgütlerinden biri haline gelmişti. İsraili askeri uzmanlar dünyadaki bir kısım "İsrail dostu" liderin askerlerinin ve istihbarat birimlerinin eğitilmesine yardımcı olmuştu. Örneğin İran şahına ve Zaire'nin diktatörü Mobutu Sese Seko'ya verilen yardımlar bunlardandı. 1978'de Timor halkına karşı Endonezya ordusunun yürüttüğü ve 200.000 insanın katledildiği soykırımda kullanılanlar İsrail'in sattığı Amerikan jetleri ve saldırı helikopterleriydi.³³ Somoza diktatörlüğünün 50.000 Nikaragualıyı öldürdüğü silahların %98'i ve Guatemala diktatörlüğünün 1980'de kullandığı silahların %83'ü İsrail'den gelmişti.³⁴ Ayrıca İsrail, ırkçı Güney Afrika'ya evrensel olarak uygulanan silah satış ambargosunu tanımadığını belirtmiş ve lojistik desteğini sürdürmüştü.

1978'de İsrail 1000 Filistinli ve Lübnanlı'nın öldürüldüğü ve onbinlerce Lübnanlı'nın yerlerinden edildiği bir operasyonla Litani Nehrine kadar Lübnan'ın güneyini işgal etti ve takip eden aylarda hem FKÖ kamplarını hem de FKÖ kampı olduğunu iddia ettiği yerleri bombalamaya başladı. FKÖ de İsrail'e karşı askeri mücadelesini sürdürdü. 1981'e kadar devam eden bu silahlı mücadele Amerika'nın araya girmesiyle varılan bir ateşkes anlaşmasıyla duruldu. Ateşkesin İsrail açısından önemli bir avantajı vardı. Zira Camp David'de Mısır'la varılan anlaşma gereğince İsrail Sina'dan 1982'de çekilecekti. Bu arada FKÖ eğer anlaşmayı bozarsa İsrail için "meşru müdafâ" yolu açılacaktı. Ancak FKÖ anlaşmayı bozmadı.

Bu arada Filistin mücadelesi içerisinde FKÖ'ye ve Arafat'a muhalif bir siyaset Londra'da İsrail büyükelçisine bir saldırı düzenledi. İsrail'in adeta "beklediği" buydu. Sharon'a bağlı ordu Beyrut'a kadar girdi. İsrail tarihinin en kanlı operasyonlarından biriydi bu ve 10.000 kişinin hayatını kaybetmesine yol açtı. Beyrut'u kuşatan İsrail kenti bombalıyordu. B.M. defalarca, Amerika'nın vetosuna rağmen, İsrail'i kınadı. Uluslararası kamuoyu tamamen İsrail'in karşısındaydı ve Amerika bile İsrail'i ateşkes için zorlamaya başladı. Batı Beyrut'un büyük bir bölümünü kontrol eden FKÖ'yü yok etmeye kararlı İsrail direndiyse de baskılara karşı gelemedi ve FKÖ'nün gemilerle Beyrut'tan ayrılması karşılığında işgali durdurdu. Amerikan, Fransız ve İtalyan barış güçlerinin koruması altında FKÖ militanları, geride kalan Filistinli mültecilerin korunacağı sözünü alarak, Beyrut'tan gemilerle ayrıldılar ve binlerce kilometre uzağa, Tunus'a geçtiler. Lübnan'dan FKÖ'nün sürülmesi ve kamplarının bombalanarak yok edilmesi, İsrail'in tüm diğer askeri başarılarının ertesinde olduğu gibi, Filistinliler için yeni katliamlar demektir.

Ariel Şaron FKÖ'nün titizlikle bağlı kaldığı anlaşmaya güvenmiyor ve 2000-3000 gerillanın gemilere binmediğini ve Beyrut yakınlarındaki Sabra ve Şatila mülteci kamplarında saklandıklarına inanıyordu. Ancak kamplarda gerilla olmadığı çok acı bir şekilde öğrenilecekti. Tam bu sırada İsrail'in desteklediği Falanj'ın karizmatik lideri'nin oğlu Beşir Gemayel Suriyeli milliyetçiler tarafından öldürüldü. İki gün sonra, 16 Eylül 1982'de sabah 6'da İsrail tarafından abluka altına alınan ve çıkışlarının tutulduğu Sabra ve Şatila kamplarına, Şaron tarafından

³² Sachar'a göre bu plan daha genel bir stratejinin bir parçasıydı. Önce FKÖ Lübnan'dan sürülecekti. Sonra Lübnan'da kurulacak kukla hükümet İsrail karşıtı hareketlerin örgütlenmesini engelleyecekti. Daha sonra zaten Filistinlilerin nüfusunun çoğunluğu oluşturduğu Ürdün'de Kral Hüseyin İsrail tarafından devrilecek ve ülke Filistinlilerin idaresine bırakılacaktı. Bkz. Thomas, s.218.

³³ Lance Selfa. 1998. "Israel: The U.S. Watchdog" *International Socialist Review*, Spring, Iss.4, s.17.

³⁴ a.g.e. s.18 ve Israel Shahak. 1981. *Israel's Global Role: Weapons for Repression*. Belmont: Association of Arab-American University Graduates, s.15-16.

sokulan 150 Falanj gerillası, yine İsrail'in sağladığı silahları kullanarak, çoğunluğu kadınlar ve çocuklardan oluşan 3.000 Filistinliyi gec gündüz "çalışarak" katletti. İçeride süren katliamı bizzat örgütleyen Şaron, dışarı kaçmaya çalışanlara çıkışları kapatmıştı.

İsrail kamuoyu paralize olmuştu. İsrail tarihinin en büyük gösterileri Sabra ve Şatila katliamının ertesinde gerçekleşti. Tel Aviv'de toplanan 400.000 gösterici sorumluların ortaya çıkartılıp cezalandırılmasını talep etti. Şaron hükümetten istifa etmedi. Begin, Şaron'u savunarak, dünya kamuoyunu İsrail tarafına çekmek için ideolojik bir kampanya başlattı. İsrail ordusuna sorumluluk biçmenin anlamsız olduğunu ve İsrail'i eleştirenlerin "Yahudi devletine yöneltilmiş anti-semitik iftiralar silsilesinden" etkilendiklerini, "Goyim'in Goyim'i öldürdüğünü, sonra da Yahudilerin suçlandığını" savundu.³⁵ Bu soğukkanlı sorumluluk reddi en başta İsrail kamuoyundaki demokrat tepkileri arttırdı. Gazeteler, Begin'in kendisinin işin başına geçerek gerçekleştirdiği Dir Yasin katliamını ve Şaron'un kumandasında gerçekleştirilen Kibya katliamını kamuoyuna hatırlatarak, bu olayların tüm İsrail halkının itibarını zedelediği yazdı.³⁶

Artan uluslararası ve iç baskılar sonucunda İsrail hükümeti bir soruşturma komisyonu kurdu. Komisyon raporu Şaron'un dolaylı olarak sorumlu olduğunu ve başbakanı durumdan haberdar etmeyerek yanılttığını ortaya çıkardı. Şaron'un Falanj'ın yapacağı katliamdan haberdar olmamasının mümkün olamayacağı saptandı. Şu anda Likud'un lideri olan Şaron, o anki koltuğundan olup başka bir görevle kabineye girdi.

Sabra ve Şatila Katliamı Batı Şeria ve Gazze Şeridindeki Filistin sivil halkına yönelik şiddetin giderek arttığı bir bağlamda gerçekleşmişti. Direniş liderlerinin sınırdışı edilmeleri, sokağa çıkma yasakları, eylemlere katılanların evlerinin yıkılması, İngiliz mandası döneminden kalan mahkemesiz yıllarca süren gözaltılar ve demokratik siyaset mekanizmalarının işleminin engellenmesi işgal altındaki Filistin topraklarındaki idari rutinin olağan parçalarıydı. Bu arada hepsi silahlı olan Yahudi yerleşimcilerin sayısı artıyordu. İsrail baskı rejimini arttırdıkça, Filistin direnişi daha da kitleselleşiyordu. Mülteci kamplarında yaşayan yeni kuşak gençler ve çocuklar, barış şartlarında yaşayan gençler ve çocuklardan çok farklı bir hayat sürüyorlar, baskı rejimi çok erken yaşlarda büyük sorumluluklar almalarını gerektiriyordu. Arafat'ın İsrail askerlerinin önüne sürmekle suçlandığı "çocuklar" bu çocuklardı.

Filistin halkında biriken öfke 1987'de Filistin tarihinde yeni bir sayfa açtı. Tabandan yayılan *İntifada* İsrail işgaline karşı yürütülen en etkili halk hareketi olacaktı. Hem Filistin halkı için hem de İsrail iç siyaseti için yepyeni bir dönem başladı. Batı Şeria'dan sorumlu general, 1988'de yükselen liberal dalgaya "liberal işgal olmaz" diyerek yanıt vermişti. İsrail sağ İşçi Partisi'ni liberal bir siyaset gütmekle eleştiriyor ve ortaya çıkan direnişten bu "yumuşak" tavrı sorumlu tutuyordu. Bu arada "liberalleri" saran ikilemler politik açmazlara neden oluyor, liberal demokrasiyi bir arada tutan şeyin liberal işgal olduğu gerçeği gün gibi açığa çıkıyordu. İsrail'in bu kendine has etno-demokrasisi kriz içindeydi.

İntifada bu krizi derinleştirerek kitselleşti. İntifada'nın siyasi olarak güçlendirdiği FKÖ, 1989'da sürgünde Filistin devletini ilan etti ve Doğu Avrupa ülkeleri, İsrail ve Amerika dışında 100'den fazla devlet tarafından tanındı. Şamir ise FKÖ'yü tanımamakta direniyor, FKÖ dışından kendisinin belirleyeceği Filistin temsilcileriyle "otonomi" görüşmeleri yapılmasını öneriyordu. Ancak İntifada bir çok İsraili siyasetçinin kabul etmekte zorlandıkları bir başarı elde etmişti. Sağ siyasetçiler dahi Filistinlilere toprak transferinden bahsetmeye başlamışlardı. Ancak Şaron hala Ürdün'e küçük toprak transferleri ve Filistinlilerin oraya kaydırılmasından yanaydı.

İntifada'nın başarısı ve etnik ayrımcılığı temel taşı yapan bir "demokratik" devletin Yahudi olmayan 2,5 milyon insanı egemenliği altında kabul etmesi, bir de üstüne üstlük bu insanların 40 yıl önce kurulan devletin üstüne çöreklediği toprakların gerçek sahibi olması, İsrail'deki krizi iyice keskinleştiriyordu. Bir de bunun üzerine yerlerinden kovulan ve sınırın

³⁵ "The Goyim kill the Goyim and they accuse the Jews!". Thomas, s.227. Goyim, İbranice'de *Yahudi olmayan* anlamına geliyor.

³⁶ A.g.e. s.226-227.

hemen öbür yanında yaşayan 4 milyon mülteciyi ekleyince, tüm sömürgeci Siyonist projenin krizi iyice belirginleşiyordu. İsrail kamuoyu ikiye bölünmüştü. Bir süre sonra başlayacak Oslo süreci bir tarafa rahat bir soluk aldırırken diğer tarafın ise korkulu rüyası olacaktı. Filistinliler için ise sonunu kestiremedikleri bir süreç başlayacaktı.

90'ların başına gelindiğinde, İntifada sosyal, siyasi ve iktisadi sınırına ulaşmıştı. Kitleler siyasi bir sonuç alamanın umarsızlığı içerisindeydi. Daha kaç ev yıkılacak, kaç kişi tutuklanacak, kameraların gözü önünde ya da gizli olarak kaç kişinin kolları bacakları kırılacak, kaç Filistinli işkenceden geçirelecekti? Daha kaç kuşak genç okula gidemeyecekti? Yıllardır süren işgal sırasında 200.000 aile, İsrail iç pazarındaki en kötü ve en ucuz işlerde çalışan üyeleri sayesinde ayakta kalıyor ve yoksulluk sınırının altında yaşıyordu. Saddam'ın Kuveyt'i işgali ve Arafat'ın bunu desteklemesi Filistinlilerin daha da zayıf düşmesine neden oldu.³⁷

3) MADRİT KONFERANSI'NDAN OSLO SÜRECİNE:

Körfez savaşı ve Irak'ın askeri ve sivil altyapısının yok edilmesi ertesinde Amerika tek kutuplu dünyasında Orta Doğu sorununun "halli" için eski planları tekrar çekmeden çıkardı: 1991 Madrid Konferansı bu ortamın sonucuydu. Filistinliler FKÖ tarafından temsil edilmeyecekler ve delegasyonları Ürdün tarafından nötralize edilecekti. Şamir başbakanlığında Likud hükümeti görüşmeler sırasında her hangi bir somut sonuç alınmasını engelliyorlar ve bu arada işgal altındaki topraklarda Yahudi yerleşimlerini milyonlarca dolar harcayarak genişletiyorlardı. Madrid görüşmeleri sırasında İsrail her zamanki stratejisini sürdürüyor ve konferansı sürdürmek için Amerika'ya maddi yardım baskısı yapıyordu.

1992 İsrail seçimleri bir yıl içerisinde barış sözü veren Rabin'in hükümet kurmasıyla sonuçlandı. Fakat bu, Yahudi yerleşimcilerin sayısını azaltmadı. Barış sözleri, Amerikan yardımı musluğunu açtıkça, yerleşimcilerin kolonize ettiği toprakların oranı da arttı. Aynı anda yer yer patlak veren direnişler, İsrail'in uyguladığı "kapatma"larla sonuçlanıyor ve Batı Şeria ve Gazze Şeridi'ndeki halk, Yahudi yerleşimcilerce çevrelendikleri alanlarda, Filistinlilerin verdiği adı kullanırsak, "kocaman hapisanelere" tıkılıyorlardı. Hem yerleşimcilerin sayısının artması hem de işgal altındaki toprakları Rabin'in Filistinliler için bir açık hava hapisanesine çevirmesi Madrid Konferansı'nın sonunu getirdi.

³⁷ Arafat'ın Saddam'ı desteklemesi Körfez ülkelerinde yaşayan Filistinlilerin işlerini kaybetmelerine neden olmuş ve Filistin'e, sınırlı da olsa, akan dövizin kesilmesine yol açmıştı. Bir çokları tarafından irrasyonel olarak gösterilen bu desteğin nedenleri arasında, 1) Irak ordusunun, Amerika ve müttefikleri tarafından var olan tehlikeyi abartmak için "dünyanın en güçlü orduları arasında" gösterilmesi ve işgal altındaki topraklarda yaşayan Filistinlilerin buna bir parça inanıp, başarılı olacak bir Saddam'ın kendilerine de yardım edeceği inancını taşımaları; 2) bu inancın, FKÖ dışında gelişen diğer siyasi hareketler tarafından altının çizilmesi ve Saddam'a karşı çıkacak Arafat idaresindeki bir FKÖ'nün toplumsal tabanının zayıflayacağı; 3) diğer Arap ülkelerinin Filistinlileri neredeyse yalnız bırakarak, Filistin kartını oynamak suretiyle, Amerikan mali desteğine bel bağlamaları ve buna karşın Irak'ın Filistin meselesini, en azından söylem düzeyinde, dış politikasının ilk maddelerinden biri yapması; 4) bununla da kalmayıp Tel Aviv'e yolladığı füzelerle sömürgeciliğe karşı savaşaacağını göstermesi ve onyıllardır yerlerinden sürülen, sömürülen ve hayatları mahvolmuş Filistinlilerin bundan etkilenmesi ve Arafat'ın da işgal altında yaşayan halkın eğilimine karşı tavır almasının siyasi sonu olacağını bilmesi sayılabilir. Bu arada füze saldırısına İsrail'in yanıt vermemesi de Saddam'ın popülaritesini arttırmıştı. Saddam'ın fırlattığı füzelerin esas amacı, İsrail'in Irak'a saldırmasını sağlamaktı. Böylece bir avuç kuklanın hükmü altına sokulan, dünyanın en zengin petrol yataklarından birinin bulunduğu ve sömürgecilik sonrası Batı'ya bağlılık yemini etmiş bir aileye tahsis edilen, şimdiki adı Kuveyt olan yerin işgali sırasında, Amerika ile beraber hareket eden diğer Arap ülkelerini İsrail'le aynı cephede bir Arap ülkesine karşı savaşıyor durumuna sokmaktı. Bu zaten Mısır gibi bir polis devletinin halkı kontrol altına almasını çok zorlaştıracaktı. Amerika bu planı farketmiş ve başarılı olacağından çekinip, İsrail'e karşı saldırıda bulunmaması için epeyce bir sus payı vermiş, İsrail de Irak'a karşılık vermemişti.

Tam bu anda Oslo'da FKÖ ve İsrail arasında gizli ve dolaylı görüşmeler başladı. 1993 Eylül'ünde imzalanan metin bir anlaşma değil, ileride başlayacak görüşmeler için bir gündem ya da görülecek işler listesi idi. Ana anlaşma 5 yıl içerisinde yapılacak ve 1998'de son haline getirecek bu arada FKÖ'ye kısmi bir idari özerklik verilecekti. Siyasi egemenlik, Kudüs'ün geleceği, Yahudi yerleşimciler ya da mülteciler gibi sorunlar konu bile yapılamadı. İsrail'in özellikle uyguladığı stratejik muğlaklık siyaseti değişen şartlara göre verdiği sözleri yeniden yorumlamasına imkan sağlıyor, arabulucuların ve FKÖ'nün en ufak muğlaklık netleştirme çabası görüşmeleri terk tehditleriyle karşılanıyordu. Bu stratejik muğlaklıklarla oynayan İsrail, Oslo sürecini sonuca ulaştırmış bir barış görüşmeleri zinciri gibi sunuyor, sanki ulaşılmaya çalışılan amaç, barış görüşmelerini mümkün kılacak ajandayı oluşturmak değilmiş gibi davranıyordu.

4) VE OSLO:

Filistinli ünlü tarihçi Walid Khalidi, 1995'te yazdığı, "Oslo'ya rağmen bir Filistin Devleti'ne doğru" adlı makalesinde, Oslo'nun Siyonizm'in Araplara karşı elde ettiği bir başarı olduğunu yazdı.³⁸ Filistinliler içinse bu eksik ajandayı kabul etmekten başka çare yoktu. Zira ABD-İsrail işbirliğinin gücü ve Arap dünyasının bölünmüşlüğü bunu dayatıyordu. Tüm bu eksikliklere rağmen Khalidi şu soruyu sormuştu: Filistinlilerin önünde hangi seçenekler var? Yanıt, Oslo süreci içerisinde kalmakta ve bütün pazarlık gücünü seferber edip Doğu Kudüs'ün başkent olduğu bir Filistin devleti yaratmaktı. Bunun için Filistinlilerin ana stratejisi İsrail'in verdiği tüm sözleri bir bir yerine getirmesini sağlamaktı.

Ancak İsrail her barış görüşmesi ertesinde olduğu gibi, görüşmeler sırasında yerine getireceğine dair güvence verdiği maddeleri, Filistinlileri daha fazla ödün vermeye zorlamadan uygulamaya koymuyordu. FKÖ'nün Oslo süreci eleştirisinin özü burada yatıyordu. FKÖ, İsrail'in Filistin'de var olma hakkını tanımış ve görüşmeler kilitlenmesin diye Yahudi yerleşim alanlarının genişlememesine dair bir ön şartın bile metne eklenmesini dayatmamıştı. Karşılığında İsrail'in tanıdığı tek hak Arafat'ın Filistin halkının temsilcisi olma hakkıydı. Filistin halkının haklarının bahsi bile geçmiyordu. En önemli konuların başında gelen egemenlik hakkı tamamen görüşme sürecinin dışındaydı, ve buna dair gelecekte yapılacakların gündem listesi bile muğlak bırakılmıştı. Oslo sürecinin İsrail ve Amerika tarafından dayatılan bu çarpık inşaatı son iki ayda İsrail ve Filistin'de başlayan yeni ayaklanmanın ana nedeniydi. İşte tam bu nedenle, Yeni İntifada barış sürecinin sonu değil sonucudur. İsrail yerine getirmesi gereken her Oslo koşulunun uygulama zamanı gelip çatığında, işgal ettiği topraklarda yeni Yahudi yerleşim bölgeleri açıyor ve mesela Filistin'in önemli bir kaç şehir ve köyünden çekilirken başka alanları işgal ediyordu.

"Nihayi çözüm"ün haritası 1997'de iyice belirginleşmeye başlamıştı. Batı Şeria ve Gazze Şeridi üçe bölünecekti. A alanı adı verilen işgal bölgelerinin %3'lük ve tüm Filistin'in %0.0069'lük kısmına tekabül eden bölge Filistinlilerin tam kontrolüne bırakılıyordu. Yani Filistin topraklarının "yüzbinde yedisi" Filistin'e iade ediliyordu. Ana kentlerin çevresindeki köyleri kapsayan ve işgal topraklarının %24'ü, yani tüm Filistin'in %0.06'sı olarak belirlenen B alanı Filistin idaresi altında kalıyor ancak askeri sorumluluğu İsrail ve Filistin tarafından ortak olarak paylaşılıyordu. Geriye kalan, 140 Yahudi yerleşim alanını da kapsayan ve işgal topraklarının %73'ünü yani tüm Filistin'in %1,5'ini kapsayan C alanı İsrail'in tam egemenliği altında kalıyor, yahudi yerleşim kolonileri arasındaki bağlantıyı sağlamak için yapılan by-pass yolları ve iki yanındaki 100 metrelik alanla birlikte işgal çeşitli şekillerde genişleyerek devam ediyordu.

Buraya aldığımız Oslo sonrası haritaya bir bakmak sorunun mahiyetini anlamaya yetiyor aslında. Zira Oslo sonrası "*Filistan*", aslında yeni bir *apartheid* sisteminin dayatıldığı ve İsrail tarafından kuşatılıp dış dünya ve birbirleriyle ilişkileri kesilmiş *bantustan* dağılımının adıydı.

³⁸ Walid Khalidi. 1995. "Towards a Palestinian State Despite Oslo" *Journal of Palestine Studies*, Iss. 24, Autumn, s.3-17.

Gazze Şeridi ve Batı Şeria arasında Oslo çerçevesinde öngörülen güvenli geçiş hattı, İsrail tarafından “güvenlik” nedeniyle bloke ediliyordu.

(HARİTA BURAYA GELECEK)
HARİTA BAŞLIĞI:
OSLO SONRASI KONTROL BÖLGELERİ, 1997
(Thomas 1999’dan alınmıştır)

not: eğer haritayı yerleştirmek mümkün olmazsa hemen yukarıdaki paragrafın ilk cümlesi yazıdan çıkarılabilir. Koray ve Munir.

Bunların dışında bir de Oslo’dan sonra kurulan Filistin Ulusal Konseyinin yarı-demokratik yapısı, Filistin Yönetimi’nin kurulmasının meşruiyet zemini oluyor ve İsrail, Konsey’in verdiği her kararı veto etme yetkisi kazanıyordu. Tüm idari atamalar İsrail’in onayını gerektiriyor, İsrail gümrük vergisi almaya devam ediyor ve Filistin Yönetimi idaresindeki tüm beşeri ve ticari trafiği tam denetimi altında tutuyordu.

Tüm bu dönem boyunca Yahudi yerleşimcilerin hem sayısı hem de Filistinlilere karşı devam eden saldırıları arttı. Aynı sırada, FKÖ pasifize ediliyor, ve Filistin İdaresi bürokratikleşip devletleştikçe, yolsuzluğun ve anti-demokratik uygulamaların oranı artıyordu. Güney Lübnan’da İsrail destekli Güney Lübnan Ordusuna ve İsrail’e karşı başarılı bir gerilla mücadelesi sürdürmekle kalmayıp, aynı zamanda devletin yokluğunda devletleşen ve FKÖ’nün Tunus’a sürüldükten sonra bıraktığı sosyal yardım ve destek rolünü üstelenen (İslami Direniş Hareketi) Hamas’ın ve (“Allah Partisi”³⁹) Hizbullah’ın iyice güçlenmesi, sıklaşan Yahudi saldırılarının Filistin’i iyice terörize ettiği bir dönemde gerçekleşiyordu. 1994’te örneğin New York’un Brooklyn semtinden İsrail’in işgal ettiği topraklara göçmüş bir Yahudi doktor⁴⁰ Hebron’daki bir camide 29 Filistinliyi katletti. Ardından çıkan protesto gösterileri sırasında İsrail ordusu 30 Filistinliyi öldürdü. Hamas, hemen takibeden günlerde Kudüs ve Tel Aviv’de sivilleri hedef aldığı bombalı saldırılarla karşılık verdi. Bu tür her saldırı sonrasında olduğu gibi, İsrail kitlesel olarak Filistinlileri cezalandırmaya ve iktisadi olarak yalıtıma devam etti. Gazze halkı elektrikli tellerle çevrili bir alana, Batı Şeria halkı ise çeşitli kantoncuklara hapsedildi.

Yahudi yerleşimcilerin terörü İsrail’i de hedef alıyordu. Oslo “barışının” sembolü İzhak Rabin’in 1995’te bir suikastle öldürülmesi, tutucu yahudilerle laik yahudiler arasındaki siyasi farkın iyice keskinleşmesine neden oldu. Şimon Perez’in bir yıl sonra yapılmasına karar verdiği erken seçimi küçük bir farkla Likud’un lideri Netanyahu kazandı. Oslo’nun güdük metninin bile İsrail’in egemenliğine karşı bir akit olduğunu düşünen ve aslında bir bakıma Hamas’ın saldırılarının paralize ettiği İsrail seçmeninin iyice sağa yatması sayesinde seçimleri kazanan Netanyahu, Yahudi yerleşimcilere verilen devlet desteğini arttırdı, yeni yerleşim bölgeleri kurdu, ve toplam kolonizasyon alanını %49 arttırdı. İşgal altındaki Doğu Kudüs’te İsrail egemenliğini derinleştirmenin yollarını arayan Netanyahu, Kudüs kuşatmasını tamamlayan yeni yerleşim bölgeleri kurmakla kalmayıp, Filistin bağımsızlık hareketini bir arada tutan siyasi motivasyonun zamkı Kudüs’teki Haram El-Şerif’in temelini altına, Yahudiler tarafından kullanılması planlan bir tünel kazma projesine olur verdi. 19. yüzyılın sonundan beri Siyonistler ve dünya kamuoyu çok iyi biliyordu ki Kudüs mücadelenin sembolüydü; şehre ve kutsal kabul edilen⁴¹ yerlere yapılan her tecavüz bir karşı direnişle karşılaşıyordu. Bu çirkin macera da 70 kişinin hayatını kaybetmesiyle sonuçlandı.

³⁹ T.C.’de devletin Kürt gerillara karşı desteklediği, sonra da PKK’nin silahlı mücadeleyi bırakıp barış önerisi yaptıktan sonra ezmeye çalıştığı Türkiye’nin Allah Partisi Hizbullah’la, bu “otantik” Hizbullah arasında hiçbir örgütsel bağ yoktur.

⁴⁰ Bilindiği gibi Yahudiliğini ispat etmiş her kişinin İsrail vatandaşı olma hakkı vardır.

⁴¹ Bu kutsallık seküler Filistinliler için siyasi, diğerleri için hem dini hem de siyasi bir kutsallıktı.

Bu arada Netanyahu hükümetinin üzerindeki iç ve dış baskılar arttı. Amerika'nın dayatmasıyla Netanyahu 1998'de Wye Nehri Kararları'na imza atmış ve Oslo sürecinin öngördüğü şekilde A alanını %2,4, B alanını %4,5 genişletmek zorunda kalmıştı. İsrail içindeki sağ ve sol muhalefet 1999'da Netanyahu hükümetini devirdi. "Barış İnsanı" kod adlı eski general Ehud Barak seçimleri kazandı ve "yeni" ajandayı barış ve güvenlik üzerinde kuracağını açıkladı.

5) İNTİFADA. YENİDEN.

Mısır-İsrail barışının temellerinin atıldığı Camp David'de bu kez Filistin-İsrail barışının temelleri atılacaktı. Barak'ın, İsrail ordusunu, işgal altındaki Güney Lübnan'dan artan iç baskılar ve askeri başarısızlık nedeniyle çekmesi de barış umutlarını arttırıyordu. Oslo sonrası kısmi bir özerkliğe kavuşan Filistin yönetimi, gün geçtikçe yolsuzluk ithamları altında sarsılmış, önderi Arafat sosyal desteğini yitirmeye başlamıştı. İşin en ilginç yanı, İsrail'in, kontrol edilmesi iyice güçleşen Filistin halkının kısa bir süre önce lideri olarak tanımadığı Arafat'ı, şu anda oldu bittiye getirilmek istenen "barış"ın tek güvencesi olarak görmesiydi. Bu nedenle Filistin halkı adına konuşacak tek liderin o olduğunun altı çiziliyordu.

Ancak, hiç dikkat edilmeyen bir olgu vardı. O da Filistinlilerin tercih etmedikleri bir temsilcilik iddiasında bulunan bir iktidara da göğüs gerecekleriydi. Zaten kaybedecek neleri vardı? Bir direniş kültürü içerisinde yetişmiş kuşaklar, zaten sistematik işkence ile karşı karşıydılar ve hatta bu, Filistin polisi tarafından bile uygulanır olmuş, özellikle İslam çerçevesi içerisinde muhalefet örgütleyen siyasetlere yönelmişti. Topraklarından sürülmüşlerdi. Barış görüşmelerinde Kudüs konu edilmiyor, mültecilerin geri dönüş hakkında bahsedilmiyordu. Oslo sürecinin "apartheid"a dayalı bantustan sistemi "barış"ın adı olarak anılır olmuştu.

Zaten adı "barış süreci" olan ucube kendini bir türlü göstermiyor, İsrail, üzerinde karar verilen maddeleri bile ya uygulamıyor ya da tekrar görüşmeye açmak istiyordu. Filistin Yönetimi'nin ise demokratik açılım ve talep geliştirme ortamını açmak şöyle dursun, kendi ajandası dışındaki tüm olasılıkları bastırması Filistin'deki gerginliği daha da arttırıyordu. Arafat ne kendi halkına ne de Amerika'ya yaranabiliyor, söylemini keskinleştirmesi Amerikan yardımı sayesinde koltuklarını garantilemiş Mübarek yönetimindeki Mısır gibi Arap ülkeleri tarafından engelleniyordu. Camp David'de Arafat'a dayatılan ve uluslararası medya tekellerinde içeriğinden bahsedilmeyen sonuç metninde, yani nihayı anlaşılmayı tamamlayan metinde, *bantustanlarda* kurulmuş bir Filistin devleti öngörülüyor, ve Kudüs ve mülteciler sorunlarına herhangi bir çözüm getirilmiyordu. Arafat görüşmeleri bunun üzerine terk etmişti.

Geçtiğimiz aylar içerisinde Camp David'de başarısız olan Barak, sağ-Siyonist eleştirilere maruz kaldı ve gergin bir ortamdan siyasi pay çıkarmaya hevesli Likud'un baskısıyla söylemini sertleştirmeye başladı. Ariel Şaron'un 1000 İsrail askerini de Barak'ın onayıyla yanına alarak Kudüs'teki Haram El-Şerif'i "ziyaret" etmesi, aslında "Kudüs İsrailindir" demekti. Hele böylesine cüretkar bir sembolik savaşın, binlerce Filistinlinin katledilmesinden doğrudan sorumlu bir savaş suçlusunu, yani Ariel Şaron tarafından başlatılması, iyi bilindiği gibi şiddetli bir tepkiye yol açacaktı. Nitekim Filistinlilerin Şaron'u durduracaklarını bildirmelerine, ve aslında sömürgeciliğe karşı direneceklerinin göstergesi olan açıklamalarına rağmen geçtiğimiz 28 Eylül'de Şaron Haram El-Şerif'e girdi. Bu küstahlık, Filistinliler için, Şaron'un Kibya'ya, Sabra'ya veya Şatila'ya girmesinin sembolik karşılığıydı. Nitekim ziyaretin hemen ertesinde başlayan gösterileri bastırmaya çalışan İsrail askerleri 7 Filistinli'yi öldürdüler. Yaraladıkları 200 Filistinlinin bir çoğu ömür boyu sakat kalacaktı.

O günden beri devam eden Yeni İntifada sırasında, askerler 200'den fazla Filistinliyi öldürdü, binlercesini yaralayıp sakat bıraktı. İsrail hala benzeri görülmemiş bir ideolojik kampanyayla mazlumu zalim olarak gösteriyor. Çocuklar ölüyorsa, onları askerlerin önüne sürenler sorumludur diyor. O askerlerin Filistin topraklarında ne aradığını, kendilerine taş atan çocuklara neden mermi sıktığını, aynı askerlerin okulları neden bombaladığını ve Filistin halkının top yekün nasıl hala direnebildiğini giderek daha az insan merak ediyor.